

1

ARRIBEN ELS GRECS	6
1. Qui eren els grecs i quina llengua parlaven?	7
2. On vivien els grecs?	10
3. Atenes i l'Acropolis	13
4. Les conquestes d'Alexandre el Gran	16
5. Aportacions científiques dels grecs	20
6. Per què van venir els grecs?	25
7. Empòrion	29
Posa't a prova	35
Comparteix els teus coneixements	36

2

I DESPRÉS ARRIBEN ELS ROMANS	38
1. Qui eren els romans?	39
2. Quina llengua parlaven els romans?	43
3. Roma, la capital del món	47
4. Espàrtac, l'esperança dels esclaus	51
5. Aportacions científiques dels romans	55
6. Per què van venir els romans?	58
7. <i>Municipium Emporiae</i>	62
Posa't a prova	65
Comparteix els teus coneixements	66

» PROJECTE COOPERATIU

68

3

DÉUS I DEESSES	70
1. Què és la mitologia?	71
2. L'origen del món i de les divinitats	73
3. Les divinitats gregues	75
4. Els déus i les deesses fan de les seves	83
Posa't a prova	91
Comparteix els teus coneixements	92

4

LA GUERRA DE TROIA	94
1. La poma de la discòrdia	95
2. El judici de Paris i el rapte d'Helena	97
3. Els cabdills grecs	101
4. Els cabdills troians	103
5. La guerra de Troia	105
Posa't a prova	113
Comparteix els teus coneixements	114

» PROJECTE COOPERATIU

116

5

EL RETORN D'ULISSES	118
1. La guerra s'ha acabat	119
2. Un viatge per mar ple d'aventures	121
3. L'arribada a Ítaca	131
4. Homer i l' <i>Odíssea</i>	136
Posa't a prova	137
Comparteix els teus coneixements	138

6

LA FUGIDA D'ENEES	140
1. Enees fuig de Troia	141
2. La fundació de Roma	152
Posa't a prova	155
Comparteix els teus coneixements	156

» PROJECTE COOPERATIU	158
------------------------------------	-----

» PRESENTACIÓ I ESTRUCTURA

Aquest projecte d'aprenentatge competencial s'estructura en sis unitats presentades amb criteris de connectivitat de la informació amb abundants fonts textuals i gràfiques.

Índex dels apartats en què es divideix la unitat.

UNITAT 1

ARRIBEN ELS GRECS

1. QUI EREN ELS GRECS I QUINA LLENGUA PARLAVEN?
2. ON VIVEN ELS GRECS?
3. LITERS I CÀRDOLFS
4. LES CIÈNCIES D'ALEXANDRE EL GRAN
5. APRENENTATGE D'EVANGELI DALS GRECS
6. PER QUÈ VAN VENIR ELS GRECS?
7. EMPERAR

ARRIBEN ELS GRECS • UNITAT 1

1. QUI EREN ELS GRECS I QUINA LLENGUA PARLAVEN?

Actualment, quan parlem de Grècia, ens referim a un país situat a la Mediterrània oriental que comprèn una part continental i una gran quantitat d'illes que s'estenen pels mars Jònic i Egeu.

La Grècia de fa més de 2.000 anys va néixer fruit d'un seguit de pobles, d'origen divers, que en diferents onades es van establir a l'actual Grècia continental, a la zona costanera d'Àsia Menor i a les illes del mar Egeu. Aquests grecs van acabar parlant una mateixa llengua i s'anomenaren grecs.

La llengua que parlaven la llengua grega prové d'un idioma molt antic, l'**indo-europeu**, que es parlava al centre d'Europa pels volts dels anys 3000-2000 aC. Sembla que, per raons d'ètniques i socioeconòmiques, els pobles que parlaven aquesta llengua van haver d'emigrar cap a diferents indrets. Un d'aquests pobles indoeuropeus es va establir als Balcans i ben aviat van parlar una llengua diferent, el grec. Al principi, el grec tenia molts dialectes i era diferent segons la regió on es parlava. A partir del segleu aC es va constituir una única llengua, anomenada grec comú, d'on deriva el grec modern, la llengua actual de Grècia.

Al desenvolupament, els grecs van utilitzar un tipus d'escriptura **alfabètica** en què cada símbol es corresponia a un concepte, tal com feien els egipcis.

Més endavant, cada símbol va equivocar a una síl·laba i finalment van adoptar l'**alfabet dels fenicis**, en què cada signe o lletra representava un so. Els fenicis eren un poble que vivia en una antiga regió del Pròxim Orient i que mantenia relacions comercials amb els habitants de les illes gregues. Va ser aquest contacte el que va portar l'alfabet fenici als grecs. Aquest primer alfabet grec estava constituït només per lletres majúscules; les minúscules es van començar a utilitzar força més tard. L'alfabet grec consta de vint-i-quatre lletres.

VOCABULARI

Paraules de procedència grega utilitzades per escriure els dígits decimals.

Aa	Bβ	Γγ	Δδ	Eε	Ζζ	Ηη	Θθ	Ιι	Κκ	Λλ	Μμ
alfa	beta	gamma	delta	epsilon	zeta	eta	theta	iota	kappa	lambda	mu
Nv	Ξξ	Οο	Ρρ	Σσ	Ττ	Υυ	Φφ	Χχ	Ψψ	Ωω	
ni	xi	omicron	pi	rho	sigma	tau	upsilon	phi	psi	omega	

Vocabulari. Facilita la comprensió de paraules que poden presentar alguna dificultat.

UNITAT 2

2. EL JUDEU DE PARIS I EL RAPTE D'HELENA

SABIES QUE?

Què fou un jueu que vivia a París? Què fou el rapte d'Helena? Com va ser el descobriment de la medicina moderna?

LA GUERRA DE TROIÀ • UNITAT 2

2. EL JUDEU DE PARIS I EL RAPTE D'HELENA

Zeus va escollir París, que vivia a Troia. París era fill del rei de Troia, Priam, i d'Hècuba. Una llegenda conta sobre aquest personatge diu que la seva mare, alguns de parir-lo, va notar que portava una torça ardent al ventre i que aquest foc incandidesc el palau de Troia. Preocupada, va consultar els endevins, que van dir que si el seu fill portava la torça a la destrucció.

Quan va néixer París, Priam va encomanar a un dels seus oficials que fos desparàndol en nadó. El nen fou abandonat al mont Ida, on un pastor el va trobar i li van posar el nom d'Alexandre.

Amb el temps, París, o Alexandre, va desenvolupar un jueu va fer i agosarat. Un dia va participar en una joca a Troia i guanyà tots els seus rivals. Priam el va reconèixer com a fill seu i el va acollir al palau.

Cada una de les tres deesses va posar en joc tota mena d'estratègies de seducció perquè Paris escolliu com la més bella. Havia de ser promesa l'imperi de tot Àsia. Aquella la qualitat de ser innoble en la guerra. Afectada, la més de la dona més bella.

Sabies que? Ampliació del contingut de l'apartat amb alguna curiositat que convé conèixer.

Recorda. Definió d'algun concepte important que és convenient retenir.

UNITAT 3

3. LA CIÈNCIA DE LA MEDICINA

» ACTIVITATS

30. Contesta breument les preguntes següents:
  - a) Per què diem que els grecs van ser els inventors de la ciència experimental dita?
  - b) Com argumentaven les seves teories a partir d'aquest moment la majoria de científics grecs?
  - c) Quins factors van afavorir aquest progrés?
  - d) Quin fou l'èxit més important dels primers científics grecs?
31. Relaciona cada personatge amb l'aportació que va fer al món científic:

Tales de Milet	teorema del triangle rectangle
Aristarc	àtoms
Anaximandre	canal d'irrigació
Empèdocles	pare de la medicina
Demòcrit	proporció aurea
Arquimedes	eclipsi de sol
Tàleo	relleu de sol
Hipòcrates	existència de fase
Platons	teoria heliocèntrica
32. Digues si són veritables o falses les afirmacions següents:
  - a) Hipòcrates fou conseller del pare de la medicina científica.
  - b) Abans del pensament científic es creia que les malalties eren un castig dels déus.
  - c) Aristarc fou el creador de la teoria heliocèntrica.
  - d) La medicina hipocàtica atorgava molta importància als hàbits de vida dels pacients.
  - e) Hipòcrates va fer una classificació de les malalties a partir dels símptomes i el procés d'aparició.
  - f) Hipòcrates va fundar l'escola de Leides, on segueixen un mètode terapèutic rigorós.
33. Explica què és el jurament hipocàtic i quin símbol té en l'actualitat.

UNITAT 3 • ARRIBEN ELS GRECS

La pràctica del grec en la llengua catalana és molt viva ja que sovint utilitzem termes grecs, sobretot en el llenguatge científic i tècnic.

Per exemple, molts noms d'especialitats mèdiques estan formats amb el mot grec **iatra**, que vol dir "curació"; és el cas de **pediatria**, que designa l'especialitat que s'ocupa de les malalties dels infants, o de **psiquiatria**, que designa la disciplina que tracta els trastorns mentals.

Hi ha termes que de primer cop d'ull semblen que vulguin dir una cosa, però si anem a l'origen del terme, veiem que estan equivocats. Sabes quina part del cos ens està fent mal amb una espondil·litis? No ens feta mal l'espondil, tal com podríem pensar, sinó el **axo**, que és una part del cos que ens està fent mal amb una espondil·litis. Així, en grec significava "boca". Qui l'equi ha d'anar al toilet? El toilet és un dels d'ací que ha de tenir un axo. En grec, això significa "part".

Què és una radiografia? La paraula grega **grafía** significa "dibuixar", i, per tant, una radiografia és una imatge interna dibuixada per raigs X. Una **cardiografia**, doncs, és un estudi gràfic del funcionament del cor. Veient aquí una quantitat d'exemples que demostren la presència en el català de paraules d'origen grec.

L'alfabet grec clàssic el permet llegir grec modern, tot i que hi ha algunes diferències en la pronunciació.

Tot seguit veurem amb alguns exemples paraules catalanes que provenen del grec:

NOT GREG	SIGNIFICAT	EXEMPLE
alg	que parteix	almsga, parella
alge	camp	algebrà, agricultura
algor	construcció de dibuix	algòria, programari
algorisme	recepta escrita	algorisme, algoritme
algebra	lloc calculat	matemàtica, àlgebra
albat	disposició del cos	matemàtica, anàlisi
albatru	estat	biologia, zoològia
alcali	causa que fa créixer	biologia, agronomia
alcalde	lloc, poder	arquitectura, arquitectura
alcalà	lloc, poder	biologia, història
algènia	terra	geografia, geologia
algènia	conterent	medicina, dermatologia
algèria	capa	història, topografia
algèria	capa	arquitectura, arquitectura
algèria	capa	matemàtica, matemàtica
algèria	capa	matemàtica, matemàtica
algèria	capa	matemàtica, matemàtica
algèria	capa	matemàtica, matemàtica
algèria	capa	matemàtica, matemàtica
algèria	capa	matemàtica, matemàtica
algèria	capa	matemàtica, matemàtica

RECORDA

Paraules grecs utilitzades en l'alfabet fenici, va ser el primer alfabet utilitzat, des d'on deriven moltes altres, com per exemple el llatí, que té de lletres semblants romanesques.

Aquesta icona indica que per resoldre l'activitat cal l'ajuda d'internet.

Al final de cada apartat es presenten **activitats numerades**, destinades a consolidar els continguts.

Aquesta icona indica que és una activitat relacionada amb algun dels 17 Objectius de Desenvolupament Sostenible aprovats per l'ONU.

UNITAT 5: ARRIBEN ELS GRECS

Fotograma de la pel·lícula *Alexander* (MGM, ©Cinear, 2004), en què Colfer Farrell interpreta al general Alexandre el Gran. En aquesta imatge el vaient passant revista al seu exèrcit amb el seu inseparable cavall Bucefal.

Va fundar moltes ciutats (la majoria anomenades Alexandria) en indrets estratègics per al comerç o bé per al control militar dels territoris conquerits. Va totxà, va declarar la ciutat d'Alexandria, a Egipte, amb un far considerat una de les set meravelles del món i una biblioteca que albergava un fons bibliogràfic de més de 700.000 volums.

Les seves gestes el van convertir en un mite i ha passat a la història amb el nom d'*Alexandre el Gran*.

Les conquestes d'Alexandre el Gran.

PROVA 1: PROVA ARRIBEN ELS GRECS UNITAT 5

» POSA'T A PROVA

- Per què els grecs van haver d'emigrar del seu país?
- Ante quins finalitats arribaren els grecs a Catalunya? Quines colònies fundaren a Empòries?
- Explica el procés d'assentament dels grecs a l'actual Empòries.
- Es antics grecs s'organitzaven en polis. Explica'n les característiques.
- De quin poble adoptaren l'alfabet, els grecs? Per què?
- Digués una o dues paraules en català que derivin dels afítics següents:
ambí - micror - godí - epi - mania - oració
- Per què Pàricles va ser tan important per al poble grec?
- Què va aconseguir expandir la cultura grega en tots els seus àmbits?
- Digués què saps d'aquests llocs de la Grècia antiga: Acròpolis, Partenó, Caríacides, Atenes.
- Argumenta i dona exemples de l'afirmació següent: El poble grec és el bressol de la nostra civilització.

JUQUEM

Llogaix les definicions que hi ha a continuació i completa aquesta sopa de lletres:

Horizontals:

- Continent en forma de noi.
- Marimón grec.
- Ciutat atènica.
- Regió del nord de Grècia.
- Plantel que ensua Alexandre.
- Un poble.
- Ciutat sense independent.
- Ciutat on sorgí la democràcia.
- País de la medicina científica.
- Temple dedicat a Atena.

Verticals:

- Un col·leccionista.
- Va destruir l'Odissea.
- Príncep atènica.
- Grecs que fundaren Empòries.
- Mar d'Atenes.
- Polis atènica.

PROVA 1: PROVA ARRIBEN ELS GRECS UNITAT 5

La unitat es tanca amb l'apartat **Posa't a prova**, amb activitats que serveixen per valorar les capacitats i els coneixements adquirits per l'alumnat al llarg de la unitat.

Cartografia clara i entenedora.

Cada unitat es tanca amb una doble pàgina titulada **Comparteix els teus coneixements**, en què es proposen una sèrie d'imatges a escollir com a base per preparar una exposició oral.

UNITAT 5: ARRIBEN ELS GRECS - COMPARTIEX ELS TEUS CONEIXEMENTS

» COMPARTIEX ELS TEUS CONEIXEMENTS

A continuació teniu unes imatges relacionades amb el contingut de la unitat. Per grups o individualment, a criteri del professorat, escolliu una imatge, identifiqueu-la, llogaix de què parla tota la informació que pugueu, exposeu-la als vostres companys, que us podran fer preguntes si algun aspecte no els ha quedat prou clar. Per tal que feu una bona exposició oral, us poden anar bé aquestes pautes:

- Responed el temps establert.
- Estructureu bé els continguts que exposeu.
- Parleu amb veu clara i amb una bona entonació.
- Utilitzeu el llengua adequada i feu frases ben construïdes gramaticalment.
- Geustiqueu adequadament i tingueu contacte visual amb el públic per tal de connectar-hi i fer una exposició amena.

Temple d'Apol·lo de Delphi, Grècia.

Col·lecció d'imatges de l'Imperi Romà.

Acròpolis d'Atenes (Grècia).

PROJECTE COOPERATIU

» LA MITOLOGIA CLÀSSICA EN EL NOSTRE ENTORN

La mitologia clàssica ha estat font d'inspiració en molts àmbits: pintura, escultura, música, directors de cinema i cartells d'una gran varietat de mitologia clàssica en les nostres creacions. Fes i tot, algunes cançons populars porten el nom d'alguns personatges mitològics i, en publicitat, nombrosos productes (perfums, jocs, cotxes...) s'anuncien inspirant-se en algun aspecte de la mitologia clàssica.

En aquest projecte us proposem fer una recerca pel vostre entorn. Organitzau-vos en grups i escolliu el tema que més us agradi dels que us proposem a continuació. Si voleu, podeu plantegar-ne d'altres. Després, cada treball el presentareu als companys de la classe per compartir el que heu après.

- Què hem de fer?**
- Una imatge mítica a la pel·lícula Tropa.** Mireu la pel·lícula dirigida per Wolfgang Petersen el 2004 i feu-ne un resum breu. Seleccioneu alguna imatge que us agradi i que representi un personatge mitològic. Feu un treball de producció de cada personatge i del seu paper. Podreu distribuir una mica d'informació de cada personatge i dels seus papers.
- La publicitat i els mitges clàssics.** La publicitat del món clàssic en la publicitat contemporània. La publicitat del món clàssic en la publicitat contemporània. La publicitat del món clàssic en la publicitat contemporània. La publicitat del món clàssic en la publicitat contemporània.
- Una imatge mítica a la pintura.** Busqueu pintures de totes les èpoques que representin alguna divinitat o algun mite grec que hàgia vist a classe després, indiqueu quin és el títol del quadre, l'autor, l'any en què fou pintat i on es troba (si està en un museu o bé en un altre lloc). Feu un treball de producció de cada personatge i del seu paper.
- La mitologia clàssica als carrers, als parcs i a les fonts.** En molts parcs hi ha una font amb alguna escultura dedicada a un déu o una deessa o a algun personatge de la mitologia grega i romana. També hi ha carrers que porten el nom d'alguns personatges mitològics. Busqueu exemples en el vostre entorn on es vegi alguna escultura. Indiqueu-ne la localització i feu-ne una descripció breu en què quedés pal·lès la referència clàssica.
- Mitologia clàssica en les produccions de Disney.** La Walt Disney Company va ser fundada l'any 1929 per Walt Disney i s'ha convertit en una de les empreses més grans del món dedicades al entreteniment. Ha produït multitud de sèries animades i pel·lícules basades en personatges mitològics. Feu una recerca i poseu exemples en què apareix algun personatge mitològic en alguna de les produccions de Disney. Elaboreu la fitxa tècnica d'una sèrie o pel·lícula, seleccionant-ne alguns fotogrames i comentant el seu contingut mitològic.
- Presentació.** Feu una exposició dels resultats de la vostra recerca a tota la classe. Utilitzeu diferents suports i compartiu el que heu descobert. Després, feu un debat entre tots per discutir quan tema us ha agradat o sorprès més.

Al final de cada trimestre es proposa un **projecte cooperatiu** en què cal resoldre en petits grups una sèrie pautada d'activitats.